

RP 346/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av polisförvaltningslagen och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det ändringar i polisförvaltningslagen, polislagen och tvångsmedelslagen. Enligt förslaget ska skyddspolisen överföras från Polisstyrelsen och bli en polisenhet som är direkt underställd inrikesministeriet.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2016.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis	3
1.1.1 Skyddspolisens uppgifter och omvärld	3
1.1.2 Skyddspolisens ställning i förvaltningen	4
1.2 Utvecklingen internationellt	5
1.2.1 Lagstiftningen i vissa länder	5
1.3 Bedömning av nuläget	7
1.3.1 Omstruktureringen av polisförvaltningen 2010	7
1.3.2 Den operativa styrningen av skyddspolisen	7
1.3.3 Resultatstyrningen och tilldelningen av resurser	8
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	8
2.1 Målsättning	8
2.2 Alternativ för genomförandet	9
2.3 De viktigaste förslagen	9
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	10
3.1 Ekonomiska konsekvenser och personalkonsekvenser	10
3.2 Konsekvenser för myndigheterna	11
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	11
4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	11
4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	12
5 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	12
DETALJMOTIVERING	13
1 MOTIVERING AV LAGFÖRSLAGEN	13
1.1 Polisförvaltningslagen	13
1.2 Polislagen	17
5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information	17
1.3 Tvångsmedelslagen	17
10 kap. Hemliga tvångsmedel	17
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	17
3 IKRAFTTRÄDANDE	17
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	17
LAGFÖRSLAG	19
1. Lag om ändring av polisförvaltningslagen	19
2. Lag om ändring av 5 kap. 63 § i polislagen	22
3. Lag om ändring av 10 kap. 65 § i tvångsmedelslagen	23
BILAGA	24
PARALLELLTEXT	24
1. Lag om ändring av polisförvaltningslagen	24
2. Lag om ändring av 5 kap. 63 § i polislagen	29
3. Lag om ändring av 10 kap. 65 § i tvångsmedelslagen	30

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

1.1.1 Skyddspolisens uppgifter och omvärld

Skyddspolisen är en riksomfattande polis-enhet, som enligt 10 § 1 mom. i polisförvaltningslagen (110/1992) har till uppgift att bekämpa förehavanden och brott som kan äventyra stats- och samhällsskicket eller rikets inre eller yttre säkerhet samt att utföra undersökning av sådana brott. Skyddspolisen ska även upprätthålla och utveckla en allmän beredskap för att förebygga verksamhet som äventyrar rikets säkerhet. Enligt 2 mom. i paragrafen ska Polisstyrelsen bestämma närmare vilka kategorier av ärenden som ska undersökas av skyddspolisen.

Enligt 8 § i polisförvaltningsförordningen (158/1996) ska skyddspolisen, för att fullgöra sina uppgifter i enlighet med de allmänna grunder som fastställts av ministeriet, meddela myndigheter och samfund sådana anvisningar, råd och upplysningar som behövs för upprätthållande av statens säkerhet eller för att förhindra att den kränks.

Polisstyrelsen har med stöd av 10 § 2 mom. i polisförvaltningslagen utfärdat en föreskrift om skyddspolisens uppgifter och samarbete med andra polisenheter. Enligt föreskriften är skyddspolisens huvuduppgifter att bekämpa, förebygga och avslöja terrorism och olaglig underrättelseverksamhet. Dessutom ska skyddspolisen enligt föreskriften bekämpa, förebygga och avslöja olaglig aktivism med anknytning till statens inre säkerhet, samarbeta med olika myndigheter för att förhindra spridning av massförstörelsevapen, ta fram hotbedömningar i samband med statsbesök och stora konferenser och delta i säkerhetsplaneringen för besöken och mötena. Skyddspolisen ger vid behov utlåtanden inom sitt ansvarsområde till olika myndigheter i frågor där de har beslutanderätt. I enlighet med sin uppgift bedriver skyddspolisen fortlöpande säkerhetsunderrättelseverksamhet inom sitt ansvarsområde och upprätthåller en nationell och internationell lägesbild

utifrån denna samt rapporterar om lägesbilderna till statsledningen och säkerhetsmyndigheterna. Skyddspolisens uppdrag är huvudsakligen av förebyggande art.

Skyddspolisens uppgifter och verksamhet avviker från den övriga polisens. I samband med den tredje fasen av omstruktureringen av polisförvaltningen konstaterades det att skyddspolisens operativa uppgifter inte överlappar den övriga polisens och att gränsytorna mot övriga polisenheter har fastställts (Huvudsakliga riktlinjer för omstruktureringen av polisförvaltningen Pora III, projektarbetsgruppens förslag, inrikesministeriets publikation 34/2012, s. 102, på finska.)

I skyddspolisens verksamhet betonas ett underrättelseorienterat arbetssätt. För att genomföra de uppgifter som skyddspolisen har enligt lag krävs det att skyddspolisen aktivt och på bred bas följer upp Finlands säkerhetspolitiska omvärld och inhämtar information proaktivt. Skyddspolisen ska producera analyserad information som är nödvändig för förebyggandet av hoten mot statens centrala säkerhetsintressen. Den har befogenheter att utreda brott inom sitt ansvarsområde, även om detta inte är skyddspolisens viktigaste uppgift. För att upptäcka och avvärja hoten mot statens säkerhet bedriver skyddspolisen säkerhetsunderrättelseverksamhet, där den i enlighet med det aktuella uppdraget inhämtar behövlig information, ordnar den så att den blir användbar, analyserar den och rapporterar om den eller vidtar andra nödvändiga åtgärder. Informationen fås från öppna källor, genom operativ verksamhet, av nationella samarbetspartner och av utländska säkerhets- och underrättelsemyndigheter. Bestämmelser om hemliga metoder att skaffa information och tvångsmedel som skyddspolisen förfogar över i hemlandet finns i polislagen (872/2011) och i tvångsmedelslagen (806/2011). Inga bestämmelser om inhämtande av information i utlandet har utfärdats.

Ett viktigt fokusområde för skyddspolisens operativa verksamhet är främmande staters verksamhet, som till många delar åtnjuter immunitet enligt internationell rätt och därför

inte kan behandlas i en straffprocess. Hur uppgifterna sköts står ofta i direkt samband med relationerna mellan berörda stater.

De senaste tidernas internationella konflikter, där terroristhandlingar har fått en markerad betydelse, har accentuerat skyddspolisens roll när det gäller insamling av information, analys och produktion av lägesinformation om våldsinriktad radikalisering och terroristhandlingar för säkerhetsmyndigheterna och statsledningen.

För att fullgöra sin uppgift producerar skyddspolisens strategisk information om olika fenomen och om omvärlden för säkerhetsmyndigheterna och som underlag för den högsta statsledningens säkerhetspolitiska beslutsfattande. De förväntningar som ställs på informationsanskaffningen, analysverksamheten och rapporteringen har vuxit under 2000-talet. När hoten mot samhällets säkerhet blir allt mera komplexa och internationella behövs information av allt högre kvalitet som stöd för beslutsfattandet.

De särskilda behoven av sekretess och skyddspolisens underrättelsesamarbete med utländska säkerhets- och underrättelsetjänster medför administrativa krav som avviker från dem som ställs på det övriga polisväsendet. Skyddspolisens har ett informationssystem som funktionellt är skilt från polisens övriga informationssystem. Bestämmelser om systemet finns det i 5 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003). I 24 § 1 mom. 9 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) föreskrivs det om sekretess för skyddspolisens handlingar som gäller statens säkerhet. Sekretesstiden för handlingarna är undantagsvis 60 år (statsrådets beslut 1049/401/81).

Bakgrunden till de förändringar som har skett i den omvärld där skyddspolisens fungerar är att hoten mot den inre säkerheten och statens säkerhet och de fenomen som är förknippade med dessa hot i allt snabbare takt har blivit internationella och teknikbaserade. Gränserna mellan den inre och den yttre säkerheten har blivit diffusare, och den yttre dimensionen av den inre säkerheten har accentuerats. Den nationella och internationella omgivningen blir allt tätare sammanflätade såväl genom säkerhetshoten som genom or-

ganiseringen av säkerhetssamarbetet. Det har blivit lättare för både personer och meddelanden att passera statsgränserna. De allvarligaste hoten inom skyddspolisens ansvarsområde har nuförtiden nästan utan undantag sitt ursprung utomlands eller så har de i större utsträckning än tidigare kopplingar till utlandet. En ensam stat kan inte i alla situationer avvärja hot riktade mot sig enbart genom egna åtgärder. Genom förändringen accentueras också behovet av internationellt under rättelse- och säkerhetssamarbete och den operativa och strategiska information som samarbetet ger. Den operativa och strategiska internationella meddelandetrafiken på området har nästan fyrfaldigats sedan början av 2000-talet.

1.1.2 Skyddspolisens ställning i förvaltningen

Enligt 1 § 1 mom. i polisförvaltningslagen ansvarar inrikesministeriet för styrningen och övervakningen av polisens verksamhetsområde och för sådana uppgifter inom polisens verksamhetsområde som det föreskrivs särskilt att ankommer på ministeriet. Centralförvaltningsmyndighet under ministeriet är Polisstyrelsen, som är polisens högsta ledning. Enligt 2 mom. i paragrafen är de riksomfattande enheterna under Polisstyrelsen centralkriminalpolisen, skyddspolisens och Polisyrkeshögskolan. Polisenheter är Polisstyrelsen och enheterna under den.

Bestämmelser om Polisstyrelsens uppgifter som polisens högsta ledning finns i 4 § 2 mom. i polisförvaltningslagen. Enligt momentet ska Polisstyrelsen, i enlighet med inrikesministeriets styrning, planera, utveckla, leda och övervaka polisverksamheten och dess stödfunktioner, se till att den medborgarservice som hör samman med polisens uppgifter finns tillgänglig i lika utsträckning och är av samma kvalitet i hela landet, besluta om samarbetet mellan polisenheterna samt ansvara för resultatstyrningen av polisenheterna och se till att resurser riktas till dem. Polisstyrelsen planerar, utvecklar, leder och övervakar också skyddspolisens verksamhet, beslutar om dess samarbete med andra polisenheter, ansvarar för resultatstyrningen av dess verksamhet och ser till att till den tilldelas resurser. Till det övervakningsuppdrag

som Polisstyrelsen åläggs i bestämmelsen hör bland annat laglighetskontrollen av skyddspolisens verksamhet. Enligt bestämmelsen ska Polisstyrelsen också sköta utvecklingen, ledningen och samordningen av polisens, inklusive skyddspolisens, internationella verksamhet, vilket inbegriper bland annat organiseringen av det internationella samarbetet, styrning och utveckling av samarbetsrelationerna i samband med detta samt att bestämma vilka uppgifter de polisenheter som medverkar till samarbetet ska sköta.

Enligt 1 § 2 mom. i polisförvaltningsförordningen bestäms det närmare om hur Polisstyrelsen leder polisenheterna, bland dem skyddspolisens, i reglementet för Polisstyrelsen. Enligt 8 § 2 mom. i förordningen ska Polisstyrelsen fastställa verksamhetsområdena för skyddspolisens resultatenheter.

Skyddspolisens ska enligt 4 a § i polisförvaltningslagen underrätta inrikesministern och polisöverdirektören om sådana angelägenheter i skyddspolisens uppgifter som är av samhällsrelaterad betydelse. Skyddspolisens lämnar dessutom information direkt till republikens president, statsministern och utrikesministern med beaktande av deras lagfästa uppgifter i utrikes- och säkerhetspolitiken. Skyddspolisens informerar även grundlags-, utrikes- och förvaltningsutskottet om säkerhetsläget och om sin verksamhet vid regelbundna frågestunder. Dessutom ska skyddspolisens enligt 8 § i polisförordningen lämna information även till andra myndigheter och samfund om det är nödvändigt för upprätthållande av statens säkerhet eller för att förhindra att den kränks. Bestämmelser om utlämnande av information trots tystnadsplikt finns i 7 kap. 2 § i polislagen.

Polisens förvaltning har omstrukturerats i tre faser. Reformerna har likväl inte ändrat skyddspolisens huvuduppgifter som beskrivits ovan. Styrnings- och ledningsmodellen för polisen ändrades till en tvåstegsmodell genom en lagändring (497/2009) som trädde i kraft den 1 januari 2010. I den andra fasen av omstruktureringen ombildades skyddspolisens från en myndighet underställd inrikesministeriet, styrd av polisens högsta ledning som var placerad vid inrikesministeriets polisavdelning, till en enhet underställd Polisstyrelsen. Likväl förblev skyddspolisens jäm-

ligen självständiga ställning i förhållande till intressentgrupperna i praktiken oförändrad, eftersom skyddspolisens inom sitt eget ansvarsområde samarbetar direkt med statens hösta ledning, ministerierna och myndigheterna samt den privata sektorn.

1.2 Utvecklingen internationellt

1.2.1 Lagstiftningen i vissa länder

Sverige

Sverige håller som bäst på med att reformera Säkerhetspolisens (nedan SÄPO) organisatoriska ställning. Genom reformen överförs SÄPO från Rikspolisstyrelsen (nedan RPS) och blir direkt underställd justitiedepartementet. Fram till slutet av 2014 kommer SÄPO att vara underställd Rikspolisstyrelsen. SÄPO:s nuvarande organisatoriska ställning medför att RPS:s högsta chef, rikspolischefen, i en del frågor har haft direkt beslutanderätt gentemot SÄPO. Enligt förordningen om SÄPO:s verksamhet (Förordning (2002:1050) med instruktion för Säkerhetspolisens) ska frågor på Säkerhetspolisens område som på ett väsentligt sätt påverkar andra delar av polisväsendet avgöras av rikspolischefen. Rikspolischefen får också i övrigt besluta i ett annat ärende på SÄPO:s område, om det finns särskilda skäl. Säkerhetspolischefen ska hålla rikspolischefen informerad om SÄPO:s verksamhet.

Under 2000-talet har rikspolischefen nyttjat sin formella beslutanderätt på SÄPO:s område endast två gånger. Enhetens verksamhet styrs i praktiken av Sveriges regering genom förordningar, strategiska riktlinjer och beslut. SÄPO:s faktiska självständighet i relation till RPS accentueras av att enheten trots att den lyder under RPS har en egen generaldirektör, ett eget anslag och en egen instruktion på förordningsnivå. Dessutom är SÄPO skyldigt att direkt underrätta Regeringskansliet om händelser och förändrade förhållanden som kan ha betydelse för Sveriges säkerhetspolitik eller av annan anledning bör komma till regeringens kännedom.

Behovet av en omorganisering av den svenska polisen har utretts av en parlamentarisk kommitté som publicerade sitt betänkan-

de 2012 (SOU 2012:13). Enligt betänkandet är det för närvarande oklart om de strategier, policys och anvisningar som RPS ger polisväsendet även gäller SÄPO. Enligt kommittén kan oklarheter i beslutanderätten, ansvarsförhållandena och ledningssystemet i värsta fall leda till att verksamheten försvåras i samband med en nationell kris. SÄPO:s nuvarande administrativa ställning gör det inte heller möjligt att anpassa organisationen flexibelt vid förändringar i omvärlden. Enligt kommittén har SÄPO:s verksamhet få beröringspunkter med övrig polisverksamhet. I betänkandet föreslog kommittén att SÄPO skulle ombildas till en egen myndighet. Enligt kommitténs förslag ska den svenska polisen i framtiden bestå av två enheter: Polismyndigheten, som uppstår genom en ombildning av RPS, och SÄPO. Förslaget gällande SÄPO:s ställning uppdaterades och de lagstiftningslösningar som krävs för genomförandet preciserades senare i ett betänkande (SOU 2012:77).

En organisatorisk förändring, som till sitt innehåll motsvarar kommitténs förslag, träder i kraft vid ingången av 2015 (Polisförordning (2014:1104), Förordning (2014:1103) med instruktion för Säkerhetspolisen, Förordning (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten).

Norge

Den norska polisens underrättelsetjänst (Politiets sikkerhetstjeneste, nedan PST) är en riksomfattande polisenhet som är direkt underställd justitieministeriet (Justis- og beredskapsdepartementet). PST:s instruktion (Instruks for Politiets sikkerhetstjeneste, FOR-2005-08-19-920) ålägger PST att underrätta justitieministeriet om alla betydande händelser och utvecklingstrender på sitt område.

PST är inte underställd den norska polisstyrelsen (Polisdirektoratet), men dess verksamhet finansieras under samma budgetmoment som den övriga polisverksamheten. Utöver centralenheten i Oslo består PST av 26 regionkontor. Administrativt är regionkontoren inte underställda PST:s centralenhet, utan de lyder under chefen för det polisdistrikt där de

verkar. Polischeferna beviljar största delen av anslagen till regionkontoren.

Den så kallade Traavik-kommittén (Traavik-utvalget), som tillsattes av det norska justitieministeriet efter terrorattackerna i juli 2011, publicerade november 2012 ett betänkande där den föreslår ändringar i PST:s ledningssystem. Kommittén konstaterade att den styrning av PST som justitieministeriet utövar nuförtiden närmast begränsar sig till laglighetsövervakning och budget- och resultatstyrning, när den i stället borde vara inriktad på långsiktig strategisk utveckling. Kommittén rekommenderar att PST även i fortsättningen ska vara underställd justitieministeriet, men föreslår samtidigt att ett särskilt moment för PST:s verksamhet ska tas in i statsbudgeten. När det gäller regionkontoren föreslår kommittén att de ställs under PST:s chef, även i fråga om budgetmakten.

Danmark

Den danska polisens underrättelsetjänst (Politiets efterretningstjeneste, nedan PET) är administrativt en avdelning inom den danska polisstyrelsen (Rigspolitiet). Emellertid har polisöverdirektören som leder polisstyrelsen i praktiken ingen beslutanderätt över PET, utan PET:s chef ansvarar för verksamheten direkt inför justitieministeriet. PET:s chef är skyldig att ständigt hålla justitieministern underrättad om alla omständigheter som har betydelse med hänsyn till rikets säkerhet och PET:s verksamhet.

Estland

Den estniska säkerhetspolisen (Kaitsepolitsei, nedan KAPO) är en självständig säkerhetsmyndighet underställd det estniska inrikesministeriet. Motsvarande organisatoriska ställning under ministeriet har den estniska polis- och gränsbevakningsstyrelsen (Politsei- ja Piirivalveamet) och räddningsväsendet (Päästeamet). KAPO:s chef rapporterar om myndighetens verksamhet direkt till inrikesministeriet och dessutom två gånger om året skilt till statsrådet.

KAPO:s och Estlands civilunderrättelsetjänsts (Teabeamet) verksamhet och den strategiska styrningen av den regleras i en lag

om säkerhetsmyndigheter (Julgeolekuasutus-te seadus) från 2001. Säkerhetsmyndigheternas verksamhet samordnas av regeringens säkerhetskommitté. Ordförande för säkerhetskommittén är statsministern medan justitieministern, försvarsministern, finansministern, inrikesministern och utrikesministern är de övriga medlemmarna. Kommitténs uppgift är att analysera och bedöma statens säkerhetsläge, fatta beslut som gäller behovet av information som rör statens säkerhet och sköta andra lagfästa uppgifter och uppgifter som regeringen har ålagt den.

I Estland beslutar statsrådet årligen om en plan för inhämtande och analys av information som rör statens säkerhet. I planen fastställs och prioriteras bland annat ämnesområdena för den information som KAPO ska skaffa.

Nederländerna

Nederländerna har inte organiserat den verksamhet som ska upprätthålla rikets säkerhet enligt modellen med en säkerhetspolis, utan uppgiften sköts av en allmän underrättelse- och säkerhetstjänst (Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst, nedan AIVD) som är en civil myndighet. Som namnet säger fungerar AIVD både som en underrättelsetjänst i utrikesfrågor och som en säkerhetstjänst i hemlandet. Eftersom AIVD inte är en polis enhet har den inga polisbefogenheter och inga uppgifter inom brottsutredningen. Bestämmelser om dess uppgifter och befogenheter finns i en särskild lag (Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdienst 2002). Utöver AIVD reglerar lagen även den militära underrättelse- och säkerhetstjänstens (Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst, MIVD) verksamhet.

AIVD styrs av inrikesministern. Ministern har rätt att utfärda preciserande bestämmelser om AIVD:s organisation, arbetsmetoder och ledning. Inrikesministern överlägger regelbundet med försvarsministern, som styr MIVD:s verksamhet, om de policys som tillämpas på underrättelse- och säkerhetstjänster och hur de ska samordnas. I överläggningarna deltar från regeringens sida en koordinator, som är underställd premiärministern, ministern för allmänna ärenden och öv-

riga ministrar. Koordinatören är skyldig att rapportera till sina uppdragsgivare och har obegränsad rätt att få information om underrättelse- och säkerhetstjänsternas verksamhet.

1.3 Bedömning av nuläget

1.3.1 Omstruktureringen av polisförvaltningen 2010

Polisens centralförvaltning omstrukturerades vid ingången av år 2010, då en ny tvåstegsmodell för styrningen och ledningen av polisen infördes. Uppgiften att leda och styra polisverksamheten och ansvara för resultatstyrningen av polisnärheterna och polisens riksomfattande enheter överfördes till en nygrundad centralförvaltningsmyndighet för polisen kallad Polisstyrelsen. Polisstyrelsen bildades av polisens länsledning och en del av inrikesministeriets polisavdelning. I och med att inrikesministeriets polisavdelnings uppgift som högsta ledning för polisen överfördes till Polisstyrelsen, skildes inrikesministeriets uppgifter inom styrningen och övervakningen från den operativa ledningen av polisverksamheten. Efter reformen har inrikesministeriet ansvarat för den strategiska styrningen av polisväsendet, för tryggandet av verksamhetsförutsättningarna, för beredningen av lagar och andra författningar och för det internationella samarbetet.

Inrättandet av Polisstyrelsen hade nära samband med projektet för att förnya regionförvaltningen, och ett av de centrala målen var att göra polisens förvaltningsstruktur lägre genom att avskaffa den förvaltning på länsnivå som styrde den regionala polisverksamheten. Som en följd av reformen övergick skyddspolisen från att ha varit underställd inrikesministeriet till att vara underställd Polisstyrelsen, vilket innebar att den flyttades ett steg längre bort från ministeriets strategiska ledning och styrning. Skyddspolisens uppgifter ändrades inte.

1.3.2 Den operativa styrningen av skyddspolisen

I styrning som Polisstyrelsen utövar ligger tyngdpunkten på den operativa ledningen och

styrningen av traditionell polisverksamhet. Skyddspolisens uppgifter och verksamhet har särskilda drag som medför att verksamheten inte kan styras operativt eller bedömas utifrån samma kriterier som den övriga polisverksamheten. Av karaktären hos skyddspolisens uppgifter och verksamhet följer att behovet att styra den operativa verksamheten och att samordna den med andra polisenheter är mindre. Däremot accentueras vikten av laglighetsövervakningen av verksamheten. Den nuvarande förvaltningsmodellen, där skyddspolisens har placerats längre från ministeriet som svarar för den strategiska och politiska styrningen, inverkar också på den strategiska styrningen av enheten.

Till de viktigaste mottagarna av den analyserade information om säkerhetsläget som skyddspolisens producerar hör säkerhetsmyndigheterna och den högsta statsledningen. Skyddspolisens viktigaste uppgift på detta område är att ge den finska statsledningen och de finska säkerhetsmyndigheternas stöd för beslutsfattandet i situationer där statskicket och samhällsordningen eller rikets inre och yttre säkerhet är hotade. När säkerhetsläget i omvärlden har blivit allt mera komplext har statsledningens och säkerhetsmyndigheternas behov och förväntningar i fråga om skyddspolisens anskaffning och produktion av information ökat kraftigt. I polisens nuvarande förvaltningsstruktur innebär skyddspolisens organisatoriska ställning att ordnandet av informationsanskaffningen och informationsproduktionen har fjärmats från dem som fattar de försvarspolitiska besluten.

1.3.3 Resultatstyrningen och tilldelningen av resurser

Vid sidan av den operativa styrningen ansvarar polisstyrelsen för resultatstyrningen av skyddspolisens och för tilldelningen av resurser till skyddspolisens. Fastän skyddspolisens omvärld och uppgifter skiljer sig från den övriga polisens, prövas tilldelningen av resurser för dess verksamhet i samband med den allmänna resurstilldelningen. Förändringarna i polisens omvärld har varit stora och snabba, och de har också för skyddspolisens fört med sig ett behov av ökade resurser. I skyddspolisens perspektiv har man inte genom interna

åtgärder inom polisförvaltningen och genom att rikta resurserna i tillräcklig grad kunnat svara på det behov av ökade resurser och de särskilda behov som förändringarna i omvärlden har medfört. Skyddspolisens budget utgör 2—3 procent av polisens hela budget, och dess 220 arbetstagare utgör procentuellt en lika stor del av polisens hela personal.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Målsättning

Syftet med propositionen är att organisera styrningen av skyddspolisens på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. När skyddspolisens ställs direkt under inrikesministeriet, stöds skötseln av skyddspolisens specialuppgifter, stärks den politiska ledningens strategiska styrning av skyddspolisens och stöds öppenheten i skyddspolisens verksamhet. Avsikten är också att göra skyddspolisens ställning klarare både inom det finska myndighetsfältet och i det allt viktigare internationella samarbetet mellan säkerhets- och underrättelsetjänster. En överföring av skyddspolisens som gör den direkt underställd det ministerium som ansvarar för rikets inre säkerhet står också i samklang med myndighetssektorns utveckling i de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen.

Den föreslagna ändringen av skyddspolisens ställning i förvaltningen minskar avståndet till dem som fattar de säkerhetspolitiska besluten och gör skyddspolisens direkta samarbets- och rapporteringsförhållanden klarare. Målet är att öka statsledningens möjligheter att påverka inriktningen av skyddspolisens informationsanskaffning och därigenom förbättra skyddspolisens förmåga att producera sådan information som gagnar Finlands inre säkerhet och det utrikes- och säkerhetspolitiska beslutsfattandet.

Målet att förbättra skyddspolisens förmåga att betjäna statsledningen är nära knutet till frågan om att bilda en permanent styr- och samordningsmekanism på ministerienivå för att bestämma inriktningen av skyddspolisens informationsanskaffning. Arbetsgruppen för utredning av skyddspolisens administrativa ställning, resultatstyrning samt utveckling av

övervakningen föreslog i sin slutrapport (inrikesministeriets publikation 28/2014) som publicerades den 24 september 2014 att en sådan mekanism ska inrättas. Enligt förslaget ska prioriteringar för skyddspolisens informationsanskaffning uppställas årligen under ledning av det ministerium som styr myndighetens verksamhet. Innan prioriteterna fastställs bör de genomgå en förberedande och samordnande behandling i t.ex. statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott. Dessutom ska en redogörelse om dem ges till de behöriga riksdagsutskotten. Genomförandet av mekanismen har inte ansetts förutsätta författningsändringar på lagnivå. Skapandet av en mekanism för uppställande av prioriteringar för informationsanskaffningen står i samklang med målet att stärka den strategiska och politiska styrningen av skyddspolisens och stöder detta mål. För att mekanismen ska fungera så väl som möjligt och för att säkerställa en konsekvent styrning är det motiverat att ställa skyddspolisens under inrikesministeriet.

Den parlamentariska övervakningen av skyddspolisens verksamhet sker tack vare den rätt till information som riksdagens förvaltnings-, utrikes- och grundlagsutskott har, avviker redan nu klart från den parlamentariska övervakningen av den övriga polisverksamheten. Om skyddspolisens organisatoriska ställning ändras enligt förslaget, förbättras möjligheten till fortsatt utveckling av den parlamentariska övervakningen av myndighetens verksamhet. Förslaget skapar även goda förutsättningar för en eventuell vidareutveckling av den interna laglighetsövervakningen. Om lagförslagen genomförs, förs skyddspolisens omkostnader över från momentet för polisens omkostnader till ett eget moment. På så sätt blir det lättare att beakta och pröva skyddspolisens resursbehov, som avviker från övriga polisens. Förutsättningarna för att bedöma verksamhetens resultat blir också bättre.

2.2 Alternativ för genomförandet

Skyddspolisens administrativa ställning, resultatstyrningen av skyddspolisens och ut-

vecklingen av övervakningen av den har utretts av en arbetsgrupp. I sin slutrapport identifierade arbetsgruppen tre alternativa modeller, vars funktionsduglighet och ändamålsenlighet arbetsgruppen bedömde ur olika synvinklar. Alternativen var följande:

a) skyddspolisens som en polisenhet som är underställd Polisstyrelsen

b) skyddspolisens som en polisenhet eller annan enhet under inrikesministeriet

b1) polisenhet med polisbefogenheter

b2) annan enhet än en polisenhet men med särskilt föreskrivna befogenheter för under rättelse

c) skyddspolisens som en enhet under något annat ministerium (eller del av statsrådet), t.ex. statsrådets kansli.

2.3 De viktigaste förslagen

Det föreslås att skyddspolisens administrativt inte längre ska lyda under Polisstyrelsen utan bli direkt underställd inrikesministeriet. Enligt förslaget ska skyddspolisens förbli en polisenhet. Inrikesministeriet ska framöver svara för styrningen av skyddspolisens verksamhet på motsvarande sätt som Polisstyrelsen i dag samt för resultat- och resursstyrningen och laglighetsövervakningen av skyddspolisens.

Ministerierna, som enligt 68 § 1 mom. i grundlagen ska svara för att förvaltningen fungerar som sig bör inom sina ansvarsområden, får utfärda förvaltningsinterna förelägganden inom sina ansvarsområden utan uttryckligt bemyndigande i lag. Dessutom får en myndighet inom ramen för sitt lagfästa uppdrag ge anvisningar också utan särskilt bemyndigande (t.ex. GrUU 30/2005 rd, s. 6/II, GrUU 20/2004 rd, s. 4/I, GrUU 17/2004 rd, s. 4/I, GrUU 6/2003 rd, s. 4/I). I fortsättningen ska skyddspolisens själv sköta upprätthållandet av detaljerade förvaltningsinterna operativa anvisningar och föreskrifter.

I samband med att resultat- och resursstyrningen överförs till inrikesministeriet skiljs skyddspolisens omkostnader i statsbudgeten från polisväsendets övriga omkostnader. In-

riksministeriets preliminära resultatmål för skyddspolisen ska anges i statsbudgeten.

Till följd av reformen överförs alla uppgifter med anknytning till laglighetsövervakningen av skyddspolisen till inrikesministeriet. Det här möjliggör en specialisering på laglighetsövervakningen av skyddspolisens särskilda ansvarsområde. På så sätt skapas goda betingelser för en effektivisering av laglighetsövervakningen.

För att en effektiv styrning av skyddspolisen ska kunna säkerställas, överförs befogenheterna i fråga om styrningen av verksamheten från Polisstyrelsen till inrikesministeriet. Det föreslås att också uppgiften att besluta om vilka kategorier av ärenden som ska undersökas av skyddspolisen ska överföras från Polisstyrelsen till inrikesministeriet. Eftersom ett föreläggande om vilka ärendekategorier ska undersökas av skyddspolisen kan få följder även för de polisenheter som är underställda Polisstyrelsen, föreslås en bestämmelse enligt vilken inrikesministeriet ska höra Polisstyrelsen innan förelägandet utfärdas.

I propositionen föreslås det också att beslutanderätten i fråga om samverkan, samarbete och undersökningsarrangemang mellan skyddspolisen och andra polisenheter överförs till inrikesministeriet. Enligt förslaget ska ministeriet höra Polisstyrelsen före beslut om samverkan, samarbete och undersökningsarrangemang.

Skyddspolisens skyldighet att underrätta inrikesministeriet om förvaltningsinterna ärenden ska enligt förslaget ha samma innehåll som den nuvarande skyldigheten att underrätta Polisstyrelsen. Inrikesministeriet ska ha rätt att överta avgörandet i ett förvaltningsinternt ärende som gäller skyddspolisen på ett sätt som motsvarar Polisstyrelsens rätt att överta avgörandet i ärenden som gäller dess underlydande enheter. Eftersom Polisstyrelsens och skyddspolisens hierarkiska förhållande avskaffas, föreslås för tydlighetens skull en bestämmelse enligt vilken ministeriet som styr verksamheten även i enskilda fall i sista hand ska få bestämma vid en förvaltningsintern problemsituation som gäller samarbetet eller arbetsfördelningen mellan skyddspolisen och en annan polisenhet.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser och personalkonsekvenser

Om propositionen genomförs ökar inrikesministeriets arbetsbörda när resultat- och budgetstyrningen, verksamhetsstyrningen och laglighetsövervakningen av skyddspolisen åläggs ministeriet. Däremot minskar Polisstyrelsens arbetsbörda på dessa områden.

Framöver ska inrikesministeriet sköta den strategiska och politiska styrningen, planeringen och utvecklingen av skyddspolisens verksamhet samt beslutsfattandet om samarbetet mellan skyddspolisen och övriga polisenheter. Det här betyder bland annat att ministeriet får fler uppgifter som gäller underhåll och utfärdande av föreskrifter. Inrikesministeriet ska enligt förslaget svara för resultatstyrningen av skyddspolisen och tilldelningen av resurser för dess verksamhet. Ministeriet får en central roll när det gäller att fastställa skyddspolisens strategier och informationsanskaffnings- och resultatmål och när det gäller tillsynen över att de genomförs. Enligt förslaget ska ministeriet också svara för den strategiska utvecklingen, styrningen och samordningen av skyddspolisens internationella verksamhet. Detta ökar bland annat ministeriets beredningsuppgifter när det gäller placering av kontaktpersoner i samband med internationella avtal.

De föreslagna lagändringarna gör det även möjligt att utveckla tillsynen över lagligheten i skyddspolisens verksamhet. Den systematiska, täckande och fortlöpande tillsyn som ministeriet utövar ska i fortsättningen omfatta hela den förvaltningsinterna laglighetsövervakningen av skyddspolisen. Det här leder till att ministeriet får fler uppgifter i samband med utredningar, kontroller, utlåtanden, utbildning och rapportering med anknytning till övervakningen av skyddspolisens verksamhet. Lagändringarna leder till att laglighetsövervakningen av skyddspolisens operativa verksamhet får ökad vikt i jämförelse med övrig laglighetsövervakning vid inrikesministeriet. Detta gäller särskilt övervakningen av användningen av hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information och övervakningen av denna

användning inom skyddspolisen. Med en fortlöpande laglighetsövervakning avses att den ska genomföras förutseende, i realtid och retroaktivt.

De styr- och övervakningsuppgifter som inrikesministeriet har enligt förslaget beräknas medföra ett ökat resursbehov motsvarande 2—4 årsverken, som enligt förslaget ska täckas genom överföring av resurser från budgetmomentet för polisväsendet. Skyddspolisens omkostnader ska enligt förslaget avskiljas från de övriga utgifterna för polisväsendet i statsbudgeten. För skyddspolisens verksamhet ska det tas in ett moment, där inrikesministeriets preliminära resultatmål för skyddspolisen anges. Skyddspolisens omkostnader ska överföras från momentet för polisväsendets omkostnader.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Om förslagen genomförs, effektiviseras skötseln av skyddspolisens specialuppgifter; stärks den strategiska och politiska styrningen av verksamheten; förkortas avståndet mellan skyddspolisen och de säkerhetspolitiska beslutsfattarna i förvaltningshänseende; får enheten en klarare ställning såväl i det nationella som i det internationella samarbetet. Det gör det också möjligt att vidareutveckla skyddspolisens verksamhet och tillsynen över den på ett ändamålsenligt sätt.

Eftersom det inte finns något överlapp mellan skyddspolisens uppgifter och den övriga polisens, och eftersom skyddspolisen enligt propositionen förblir en enhet med polisbefogenheter, medför reformen inget behov av omfördelning av uppgifterna mellan polis enheterna. Men trots att skyddspolisens uppgifter inte överlappar de övriga polis enheternas, finns det parallella uppgifter som stöder varandra. Det är därför av största vikt att bevara samarbetet mellan skyddspolisen och de övriga polis enheterna på nuvarande goda nivå. Det här kan skötas så att inrikesministeriet på det sätt som föreslås i propositionen bestämmer om samverkan och samarbete mellan skyddspolisen och övriga polis enheter samt undersökningsarrangemangen i förhållandet mellan dem.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Inrikesministeriet tillsatte den 25 september 2013 en arbetsgrupp för att utvärdera skyddspolisens administrativa ställning samt resultatstyrningen och övervakningen av enheten. Arbetsgruppen skulle också bedöma behovet att utveckla skyddspolisens verksamhet med tanke på framtida hot mot säkerheten. Det centrala målet var att utreda skyddspolisens verksamhetsförutsättningar och befogenheter samt övervakningen av enheten med hänsyn till det nationella och internationella operativa läget och de internationella utvecklingstrenderna på säkerhetstjänsternas område. Arbetsgruppens ordförande var kanslichef Kimmo Hakonen från justitiekanslersämbetet och i arbetsgruppen fanns företrädare för statsrådets kansli, inrikesministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, utrikesministeriet, Polisstyrelsen, skyddspolisen samt Europeiska unionens underrättelseanalyscentrum. Arbetsgruppen sammanträdde 22 gånger.

Arbetsgruppen överlämnade sin slutrapport till inrikesministeriet den 24 september 2014. När det gäller skyddspolisens administrativa ställning identifierade arbetsgruppen flera alternativ och bedömde deras användbarhet och ändamålsenlighet ur olika synvinklar.

Utgående från arbetsgruppens iakttagelser och bedömningar startade inrikesminister Päävi Räsänen den 24 september 2014 ett lagstiftningsprojekt med syfte att bereda nödvändiga lagförslag för att göra skyddspolisen till en enhet underställd inrikesministeriet. Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriets polisavdelning. Beredningen har fått stöd av en arbetsgrupp med ordförande från inrikesministeriets polisavdelning där förutom polisavdelningen även ministeriets enhet för juridiska frågor samt Polisstyrelsen och skyddspolisen varit representerade. Utöver arbetsgruppens sammanträden har inrikesministeriets polisavdelnings samt Polisstyrelsens och skyddspolisens högsta ledning sam-

manträtt och i övrigt samarbetat som stöd för beredningen av propositionen.

4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Yttranden om utkastet till proposition begärdes av följande instanser: justitieministeriet, försvarsministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet, Polisstyrelsen och skyddspolisens. Polisstyrelsen lämnade dessutom som bilaga till sitt yttrande centralkriminalpolisens yttrande om propositionen.

Polisstyrelsen förhåller sig kritisk till behovet av att ändra behörigheten i fråga om styrningen av skyddspolisens, och anser att propositionen ytterligare kommer att försvaga skyddspolisens laglighetsövervakning. I yttrandet anses den föreslagna ändringen vara problematisk med tanke på de uppgifter som fastställts för Polisstyrelsen och med tanke på polisenheternas samarbete, och den anses också fördunkla lednings- och ansvarsförhållandena. Polisstyrelsen anser att skyddspolisens föreslagna anmälningsskyldighet gentemot polisöverdirektören inte är tillräckligt omfattande. Enligt Polisstyrelsens uppfattning bör reformen av skyddspolisens administrativa ställning beredas mer ingående och på ett mer helhetsbetonat sätt.

Centralkriminalpolisen betonar i sitt yttrande vikten av att samarbetet mellan polisenheterna stöds och av att den administrativa verksamheten är flexibel. Också centralkriminalpolisen fäster vikt vid skyddspolisens skyldighet att informera polisöverdirektören, och anser dessutom att propositionen kan skapa oklarhet om Polisstyrelsens roll i linje-

organisationen. Centralkriminalpolisen lyfter fram behovet av att definiera skyddspolisens ställning och uppgifter i förhållande till centralkriminalpolisen.

Inrikesministeriet anser att bestämmelsen om inrikesministeriets rätt att förbehålla sig beslutanderätten samt motiveringen till bestämmelsen behöver preciseras till vissa delar.

Utifrån yttrandena har vissa preciseringar gjorts i propositionen.

Skyddspolisens, finansministeriet och försvarsministeriet understöder de centrala riktlinjerna i reformen. Det har gjorts ett sammandrag av utlåtandena.

5 Samband med andra propositioner

Samtidigt med denna proposition behandlas i riksdagen regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om vittnes-skyddsprogram och vissa lagar som hänförs till den (RP 65/2014 rd), där det även föreslås en ändring i 9 § i polisförvaltningslagen som avses träda i kraft före de ändringar som föreslås i denna proposition. I riksdagen behandlas dessutom regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om brottsbekämpning inom Tullen och till vissa lagar som har samband med den (RP 174/2014 rd), där det även föreslås en ändring av tvångsmedslagens 10 kap. 65 § som avses träda i kraft före de ändringar som föreslås i denna proposition.

Propositionen hänförs till budgetpropositionen för 2016.

DETALJMOTIVERING

1 Motivering av lagförslagen

1.1 Polisförvaltningslagen

1 §. Polisförvaltningen och polis enheterna. Det föreslås ändringar i paragrafen som innebär att skyddspolisen ska upphöra att vara en riksomfattande polis enhet under Polisstyrelsen och i stället bli en riksomfattande polis enhet som är direkt underställd inrikesministeriet. Skyddspolisen ska alltså omfattas av inrikesministeriets styrning och övervakning. Inrikesministeriet svarar enligt 68 § 1 mom. i grundlagen, lagen om statsrådet (175/2003) och reglementet för statsrådet (262/2003) för de ministerieuppgifter som gäller polisen. Enligt 11 § i reglementet ska ett ministerium bland annat behandla ärenden som gäller de myndigheter som hör till ministeriets ansvarsområde. I statsrådsförordning om inrikesministeriet (1056/2013) och inrikesministeriets förordning om inrikesministeriets arbetsordning (1078/2013) föreskrivs det närmare om bland annat styrningen inom ministeriets ansvarsområde, ministeriets avdelningar och separata enheter samt deras uppgifter. Om ministeriet blir direkt överordnat skyddspolisen i enlighet med förslaget ska styrningen och övervakningen av skyddspolisen i detalj ordnas enligt ministeriets arbetsordning.

Enligt det gällande 1 mom. i paragrafen ansvarar inrikesministeriet för styrningen och övervakningen av polisens verksamhetsområde och för sådana uppgifter inom polisens verksamhetsområde som det föreskrivs särskilt att ankommer på ministeriet. Enligt samma moment är det Polisstyrelsen som är centralförvaltningsmyndigheten under ministeriet. Meningen i fråga ska enligt förslaget flyttas till 2 mom. i paragrafen och ändras så att Polisstyrelsen fungerar som högsta ledning för alla polis enheter utom skyddspolisen. Ändringen är nödvändig för att göra det klart att förhållandet mellan Polisstyrelsen och skyddspolisen inte längre är hierarkiskt. Ändringen inverkar inte på Polisstyrelsens ställning som högsta ledning för de övriga polis enheterna. Till dessa övriga polis enheter,

som även efter lagändringen leds av Polisstyrelsen, hör de riksomfattande polis enheterna centralkriminalpolisen och Polisyrkes högskolan samt polis inrättningarna, som fungerar som lokala förvaltningsmyndigheter.

Den nya bestämmelse som föreslås i 3 mom. i paragrafen innebär att skyddspolisen ska styras och övervakas av inrikesministeriet och att uppgifterna i samband med detta överförs från Polisstyrelsen till inrikesministeriet.

I 4 mom. i paragrafen ska det enligt förslaget anges vilka polis enheterna är: Polisstyrelsen och enheterna under den samt skyddspolisen. Enligt 2 mom. i den gällande paragrafen är polis enheterna Polisstyrelsen och enheterna under den. Eftersom skyddspolisen enligt förslaget inte längre ska vara underställd polis styrelsen medan dess status som polis enhet bevaras, är det nödvändigt att nämna detta i bestämmelsen.

Enligt det 3 mom. i den gällande paragrafen ska det föreskrivas särskilt om polis väsendet i landskapet Åland. Bestämmelsen ska enligt förslaget i oförändrad form utgöra 1 § 5 mom. i den nya lagen.

3 §. Delegationer. Genom en ändring (767/2013) i 1 kap. 1 § 4 punkten i lagen om statsrådet ändrades den finska språkdräkten så att namnet på inrikesministeriet ändrades från "sisäasiainministeriö" till "sisäministeriö". Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2014. Av denna orsak föreslås det att de ändringar som namnbytet förutsätter ska göras i polis förvaltningslagens finska språkdräkt. I 1 mom. i paragrafen ändras den finska språkdräkten så att omnämmandet av "sisäasiainministeriö" ersätts med ett omnämmande av "sisäministeriö". I övrigt förblir paragrafen oförändrad. För klarhetens skull föreslås det likväl att paragrafen ändras i sin helhet.

4 §. Polisstyrelsen. I den gällande paragrafen föreskrivs det om Polisstyrelsens uppgift att styra och leda polis verksamheten och polis enheterna. Eftersom skyddspolisen enligt förslaget förblir en polis enhet även efter de föreslagna ändringarna, ska paragrafen ändras så att skyddspolisen undantas från de po-

lisenheter under Polisstyrelsen som avses i paragrafen. Det föreslås att detta görs genom att punkterna i 2 mom. i paragrafen preciseras så att det framgår att den styrning och ledning som Polisstyrelsen utövar gäller polisenheter under polisstyrelsen. Det föreslås att 1 punkten i momentet ändras så att Polisstyrelsens uppgift är att planera, utveckla, leda och övervaka polisverksamheten och dess stödfunktioner för polisenheter under den. Den tredje punkten i momentet ska enligt förslaget ändras så att det är Polisstyrelsens uppgift att besluta om samarbetet mellan polisenheter under den. Den fjärde punkten i momentet ska enligt förslaget ändras så att det är Polisstyrelsens uppgift att ansvara för resultatstyrningen av polisenheter under den och se till att resurser riktas till dem. Enligt förslaget ska inrikesministeriets sköta styrningen och övervakningen av skyddspolisens, varför de uppgifter i punkterna 1 och 4 som avser skyddspolisens i gällande lag i tillämplig utsträckning kommer att ingå bland inrikesministeriets uppgifter enligt 1 § 1 mom. och 10 § 1 mom. Bestämmelser om frågor gällande samarbete som nämns i 4 § 2 mom. 3 punkten som ska för skyddspolisens del ingå i 10 § 2 mom.

4 a §. Anmälningsskyldighet och förbehållande av beslutanderätten. Det föreslås sådana ändringar i skyddspolisens och Polisstyrelsens anmälningsskyldighet som följer av skyddspolisens förändrade ställning i förhållande till Polisstyrelsen och dess chef polisöverdirektören.

I 1 mom. i den gällande paragrafen påförs skyddspolisens en särskild skyldighet att underrätta inrikesministern och polisöverdirektören om sådana angelägenheter i skyddspolisens uppgifter som är av samhällelig betydelse. Enligt detaljmotiveringen till bestämmelsen (RP 58/2009 rd, s. 20) informerar skyddspolisens även republikens president, statsministern och utrikesministern med beaktande av de utrikes- och säkerhetspolitiska uppgifter som föreskrivits för dem. Dessutom informerar skyddspolisens riksdagens grundlags-, förvaltnings- och utrikesutskott om säkerhetsläget och myndigheternas verksamhet vid regelbundna frågetimmar.

Inrikesministern bär ett politiskt ansvar för skyddspolisens verksamhet, och ministern

bör vara medveten om de viktigaste angelägenheterna på skyddspolisens område. Skyddspolisens skyldighet att informera polisöverdirektören om angelägenheter i skyddspolisens uppgifter som är av samhällelig betydelse har följt av polisöverdirektörens chefsställning i förhållande till skyddspolisens. Syftet med informationskyldigheten är att säkerställa att polisöverdirektören under alla förhållanden är medveten om de viktigaste angelägenheterna i en underställd enhet som direktören på grund av sin tjänstställning ansvarar för. Eftersom det nu föreslås att skyddspolisens inte längre ska lyda under polisens högsta ledning utan bli underställd inrikesministeriet, anses det inte finnas någon grund för skyldigheten att informera polisöverdirektören om skyddspolisens angelägenheter i dess nuvarande form. Därför föreslås det att momentet ska ändras så att skyddspolisens efter ändringen är skyldig att underrätta inrikesministern om sådana angelägenheter i skyddspolisens uppgifter som är av samhällelig betydelse och dessutom polisöverdirektören när dessa angelägenheter har betydande inverkan på det övriga polisväsendet. Avgörande för om skyddspolisens bör informera polisöverdirektören om en angelägenhet som hör till dess ansvarsområde, ska det vid sidan av angelägenhetens samhälleliga betydelse därför vara om den har betydande inverkan på övriga polisenheter. Om angelägenheten inte har betydande inverkan på eller kopplingar till en annan polisenhets verksamhet eller dess förutsättningar för att fullgöra sina uppgifter, föreligger det ingen anmälningsskyldighet enligt lagen. Å andra sidan är skyddspolisens uppgifter av det slaget att sådana angelägenheter i skyddspolisens uppgifter som är av samhällelig betydelse kan kräva exempelvis beredskapsåtgärder inom det övriga polisväsendet. Av denna orsak ska utgångspunkten för den i bestämmelsen avsedda skyldigheten för skyddspolisens att informera polisöverdirektören fortfarande vara att informationströskeln ska vara låg, fastän grunden för skyldigheten ändras.

Enligt 2 mom. i den gällande paragrafen ska polisöverdirektören hålla inrikesministeriet informerat om angelägenheter som gäller Polisstyrelsen. Omnämmanden av ”sisäasia-inministeriö” i paragrafens finska språkdräkt

ska enligt förslaget ersättas med omnämnan- den av ”sisäministeriö”. Det att skyddspoli- sen blir direkt underställd inrikesministeriet, det styrningsförhållande som då uppstår och till exempel inrikesministeriets uppgifter inom styrningen som nämns i 10 § medför ett behov av att även skyddspolisens chef håller inrikesministeriet informerat om angelägen- heter som gäller skyddspolisen. Enligt moti- veringarna (RP 58/2009 rd, s. 19) till den gäl- lande bestämmelsen gäller polisöverdirektö-rens informationsskyldighet angelägenheter inom Polisstyrelsens ansvarsområde. För skyddspolisens del gäller informationsskyl- digheten på motsvarande sätt angelägenheter inom dess ansvarsområde. När det i momen- tet anges att mottagaren av Polisstyrelsens och skyddspolisens information är inrikesmi- nisteriet avses inrikesministern, kanslichefen och polisavdelningens överdirektör.

Enligt 2 mom. i den gällande 4 a § ska det föreskrivas särskilt om polisöverdirektörens deltagande i handläggningen av säkerhetsfrå- gor vid inrikesministeriet. På grund av den föreslagna organisatoriska ändringen föreslås det att ett omnämning av skyddspolisens chef läggs till bestämmelsen.

6 §. Den lokala polisen. På samma grunder som i 3 § ändras den finska språkdräkten i 1 mom. så att omnämning av ”sisäasiainmi- nisteriö” ersätts med ett omnämning av ”si- säministeriö”.

8 §. Samarbete. I paragrafen som preciserar 4 § 2 mom. 3 punkten föreskrivs det om Po- lisstyrelsens roll vid beslut om samarbete mellan olika polisenheter och om innehållet i sådana beslut. Ovan har det föreslagits att den punkten ska ändras så att Polisstyrelsen beslutar om samarbete enbart mellan sina underordnade enheter. Motsvarande ändring ska enligt förslaget göras också i 8 §. Det fö- reslås att 2 mom. i paragrafen ändras så att Polisstyrelsen för en ändamålsenlig organisering av polisverksamheten, efter att ha hört de berörda polisenheterna, kan bestämma att polisnrättningen och en annan polisenhet under Polisstyrelsen ska sköta uppgifter i samarbete. I 10 § föreskrivs det om beslut som gäller samarbete mellan skyddspolisen och en annan polisenhet.

9 §. Centralkriminalpolisen. I 2 mom. i den gällande paragrafen föreskrivs det om Polis-

styrelsens rätt att vid behov bestämma om undersökningsarrangemangen i förhållandet mellan centralkriminalpolisen och polisens övriga enheter. Det föreslås att momentet ändras så att Polisstyrelsen får bestämma om undersökningsarrangemangen i förhållandet mellan centralkriminalpolisen och andra en- heter som är underställda Polisstyrelsen. Ef- tersom det kan finnas behov av undersök- ningsarrangemang även mellan skyddspoli- sen och centralkriminalpolisen, ingår be- stämmelser om detta i den ändrade 10 § i la- gen.

10 §. Skyddspolisen. I 1 mom. i paragrafen föreskrivs det om skyddspolisens uppgifter. Det föreslås inga ändringar i uppgifterna i detta sammanhang. Likväl föreslås det att ett omnämning om att styrningen av skydds- polisen ska skötas av inrikesministeriet läggs till. Enligt förslaget ska skyddspolisen bli di- rekt underställt inrikesministeriet, varför styr- och övervakningsuppgifterna överförs från Polisstyrelsen till ministeriet. De priori- teter för inhämtande av information vid skyddspolisen som nämns i den allmänna motiveringen ska till exempel fastställas un- der ledning av inrikesministeriet.

Enligt 2 mom. i gällande paragraf bestäm- mer Polisstyrelsen närmare vilka kategorier av ärenden som ska undersökas av skydds- polisen. Det föreslås att momentet ändras så att det blir inrikesministeriet som bestämmer vilka kategorier av ärenden som skydds- polisen ska undersöka. Dessutom ska det före- skrivas om samverkan och samarbete mellan skyddspolisen och övriga polisenheter och om undersökningsarrangemangen i förhål- landet mellan dem. Behovet beror på att skyddspolisen på grund av de förändringar som föreslås ovan inte längre omfattas av be- stämmelserna om samarbetet mellan polisen- heterna och undersökningsarrangemangen i förhållandet mellan dem i 4 § 2 mom. 3 punkten, 8 § och 9 § 2 mom. Därför föreslås det ett tillägg till momentet enligt vilket inri- kesministeriet bestämmer om samverkan och samarbete mellan skyddspolisen och övriga polisenheter och om undersökningsarrange- mangen i förhållandet mellan dem.

Ett beslut av inrikesministeriet om vilka kategorier av ärenden som ska undersökas av skyddspolisen kan indirekt inverka på verk-

samheten vid en polisenhet som är underställd Polisstyrelsen, till exempel centralkriminalpolisen. Ett beslut av inrikesministeriet om skyddspolisens samverkan eller samarbete med en annan polisenhet inverkar alltid på verksamheten vid denna polisenhet. För att man i sådana situationer ska kunna säkerställa en tillräcklig kompatibilitet mellan skyddspolisens och de övriga polisenheternas behov och verksamhet, föreslås det att inrikesministeriet ska vara skyldigt att höra Polisstyrelsen innan ministeriet beslutar om vilka kategorier av ärenden som ska undersökas av skyddspolisen eller beslutar om samverkan, samarbete eller undersökningsarrangemang mellan skyddspolisen och andra polisenheter.

I 3 mom. i paragrafen föreslås en bestämmelse om skyddspolisens skyldighet att informera inrikesministeriet. Bestämmelsen har samma innehåll som bestämmelsen i 4 a § om skyddspolisens skyldighet att informera Polisstyrelsen. Bytet av mottagaren av informationen följer direkt av ändringen av de hierarkiska relationerna i organisationen i 1 §.

I det föreslagna 4 mom. i paragrafen föreskrivs det att inrikesministeriet i enskilda fall får överta avgörandet av ett i 3 mom. avsett förvaltningsinternt ärende. För det första ska rätten att förbehålla sig beslutanderätten enligt förslaget gälla ärenden som inverkar på genomförandet av de resultatmål och strategier som ministeriet har godkänt. I prioriteterna för informationsanskaffningen är det enligt förslaget till exempel fråga om inrikesministeriets strategi för skyddspolisens verksamhet, varför de omständigheter som har betydelse för strategin kan omfattas av ministeriets rätt att förbehålla sig beslutanderätten. Enligt 4 a § i lagen ska polisöverdirektören på nuvarande sätt kunna förbehålla sig beslutanderätten i förhållande till underställda polisenheter. I motiveringarna till paragrafen konstateras det bland annat att styrbehörigheten innebär en skyldighet att på förhand underrätta den överordnade myndigheten om betydande förvaltningsinterna avgöranden och en rätt för polisöverdirektören, som är chef för alla som hör till polisens personal, att förbehålla sig beslutanderätten i sådana ärenden. Rätten att förbehålla sig beslu-

tanderätten gäller enligt motiveringarna till bestämmelsen enbart sådana förvaltningsinterna avgöranden som inte har omedelbara rättsverkningar utanför förvaltningen (RP 4/2006 rd, s. 10). Inrikesministeriets rätt att förbehålla sig beslutanderätten har i detta avseende samma innehåll som skyddspolisens. Beslutanderätten innebär följaktligen inte inblandning i en enskild uppgift som kräver polisbefogenheter, utan det handlar om förvaltningsintern strategisk styrning.

För det andra föreslås det att inrikesministeriets rätt att förbehålla sig beslutanderätten ska gälla samarbetet mellan skyddspolisen och andra polisenheter. Bestämmelsen behövs därför att det hierarkiska förhållandet mellan Polisstyrelsen och skyddspolisen upphör i och med den förändring av skyddspolisens administrativa ställning som föreslås i 1 §. Utöver den beslutanderätt av bestående karaktär som föreslås för ministeriet i 2 mom. ska ministeriet dessutom enligt förslaget ha beslutanderätt i enskilda fall när det gäller förvaltningsinterna problem. I samarbetet mellan skyddspolisen och Polisstyrelsen ingår samordningen av olika funktioner som en naturlig del. Förbehållandet av beslutanderätten är därför en sistahandsåtgärd som tillgrips i enskilda fall för att lösa ett förvaltningsinternt problem i samarbetet eller arbetsfördelningen.

15 d §. Inställelse i tjänst. I 3 och 4 mom. i paragrafen föreslås det förändringar som blir nödvändiga på grund av skyddspolisens förändrade ställning i förhållande till Polisstyrelsen.

Enligt 3 mom. i den gällande paragrafen är en polisman skyldig att enligt förordnande inställa sig i tjänst också under sin semester, när detta är nödvändigt för att allmän ordning och säkerhet ska kunna upprätthållas. Förordnandet kan ges av Polisstyrelsen i fråga om alla polismän samt av chefen för en riksomfattande polisenhet eller chefen för en polisinställning i fråga om polismän i den egna enheten. Eftersom det föreslås att skyddspolisen inte längre ska lyda under Polisstyrelsen utan att den i stället ska bli direkt underställd inrikesministeriet, ska de polismän som arbetar vid skyddspolisen inte längre omfattas av Polisstyrelsens beslutanderätt. Därför föreslås en ändring i momentet med innebörden

att sådana förordnanden om inställelse i tjänst som Polisstyrelsen ger kan gälla en polisman vid Polisstyrelsen eller enheter under den. En polisman som är anställd vid skyddspolisen ska enligt förslaget även framöver vara skyldig att inställa sig i tjänst enligt förordnande av chefen för skyddspolisen i de situationer som avses i momentet.

Motsvarande ändring föreslås i 4 mom. i paragrafen som gäller en polismanns skyldighet utanför tjänstledighet och semester att enligt förordnande tillfälligt vara i larmberedskap och inställa sig i tjänst när detta behövs av särskilda skäl i anslutning till polisens verksamhet. Enligt förslaget ska Polisstyrelsen ha rätt att ge sådana förordnanden till polismän inom Polisstyrelsen eller en enhet under den. Chefen för skyddspolisens ska få rätt att ge motsvarande förordnande till polismän i dess tjänst

15 i §. Skiljande av en polisman från tjänstutövning för viss tid. Som nämnts i samband med 3 § ovan har det finska namnet på inrikesministeriet ändrats. Därför föreslås det att omnämmandet av ”sisäasiainministeriö” i 2 mom. i paragrafens finska språkdräkt ersätts med ett omnämmande av ”sisäministeriö”.

16 §. Närmare bestämmelser. På grund av att det finska namnet på inrikesministeriet har ändrats föreslås det att omnämmandet av ”sisäasiainministeriö” i 3 mom. i paragrafens finska språkdräkt ersätts med ett omnämmande av ”sisäministeriö”.

1.2 Polislagen

5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information

63 §. Tillsyn över hemligt inhämtande av information. Som en allmän författningsgrund för inrikesministeriets laglighetsövervakning av såväl Polisstyrelsen och enheterna under den som skyddspolisen kan man anse 1 § 1 mom. i gällande polisförvaltningslag, enligt vilket inrikesministeriet ska ansvara för styrningen och övervakningen av polisens verksamhetsområde. Enligt förslaget ska skyddspolisen inte längre omfattas av den laglighetsövervakning som Polisstyrelsen utövar, varför den laglighetsövervakning av

skyddspolisen som inrikesministeriet utövar bör effektiviseras. Därför föreslås det att 5 kap. 63 § 1 mom. i polislagen ändras så att det nämns i paragrafen att även inrikesministeriet fungerar som övervakare av det hemliga inhämtandet av information när det gäller skyddspolisen.

1.3 Tvångsmedelslagen

10 kap. Hemliga tvångsmedel

65 §. Tillsyn över användningen av hemliga tvångsmedel. Av motsvarande orsaker som i motiveringarna till 5 kap. 63 § i polislagen föreslås det att 10 kap. 65 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) ändras så att även inrikesministeriet nämns som övervakare av användningen av hemliga tvångsmedel när det gäller skyddspolisen.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Propositionen förutsätter ändringar i flera författningar på förordningsnivå, såsom polisförvaltningsförordningen och statsrådets förordning om polisen (1080/2013), samt ett antal föreskrifter inom polisens ansvarsområde.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016. Verkställigheten av lagen förutsätter bland annat att olika funktioner organiseras samt att åtgärder som krävs enligt närmare bestämmelser och föreskrifter genomförs innan lagarna träder i kraft.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Hur polisförvaltningen ordnas är betydelsefullt med hänsyn till följande bestämmelser i grundlagen: principen om förvaltningens lagbundenhet i 2 § 3 mom., de språkliga rättigheterna i 17 §, rättsskyddet i 21 § 1 mom., bestämmelserna om statsförvaltningen i 119 § 2 mom. och bestämmelserna om den administrativa indelningen i 122 §.

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska det för varje ärende framgå av lagen vilken myndighet som är behörig (GrUU 67/2010 rd, s. 5). Inte minst i samband med bestämmelser som har kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna är det nödvändigt att den behöriga myndigheten entydigt framgår av lagen eller annars exakt eller att åtminstone principerna för myndigheternas behörighetsförhållanden och villkoren för delegering av behörighet framgår tillräckligt exakt av lagen (t.ex. GrUU 32/2012 rd, s. 5; GrUU 21/2009 rd, s. 4—5; GrUU 19/2009 rd, s. 3—4; GrUU 51/2006 rd, s. 9; GrUU 24/2006 rd, s. 3; GrUU 17/2004 rd, s. 2). I propositionen föreslås det inga ändringar i skyddspolisens uppgifter och befogenheter. Polisförvaltningen och polisenheterna framgår exakt av 1 § i det första lagförslaget. Det gör också förhållandet mellan inrikesministeriets, Polisstyrelsens och skyddspolisens behörighet (4 §, 8 §, 9 § och 10 § i det första lagförslaget).

Lagförslagen har ingen direkt inverkan på de språkliga rättigheter som fastställts i 17 § 2 och 3 mom. i grundlagen. I förslagen framläggs inte heller sådana förändringar i den administrativa indelningen som avses i 122 § i grundlagen eller andra sådana förändringar i myndigheternas områden som skulle kunna inverka på myndighetens språkliga ställning och på så sätt indirekt på genomförandet av de språkliga rättigheter som garanteras i grundlagen.

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag. För varje ärende ska den behöriga myndigheten framgå av lagen (t.ex. GrUU 32/2012 rd, s. 6; GrUU 21/2009 rd, s. 4—5; GrUU 19/2009 rd, s. 4; GrUU 51/2006 rd, s. 9; GrUU 24/2006 rd, s. 2—3; GrUU 17/2004 rd, s. 2). I 10 § 4 mom. i det första lagförslaget ingår ett förslag om att inrikesministeriet ska få avgöra förvaltningsinterna

ärenden i stället för skyddspolisen som liknar den behörighet som polisöverdirektören för närvarande har enligt 4 a § i gällande polisförvaltningslag. Ministeriet ska enligt förslaget bara ha rätt att i enskilda fall avgöra förvaltningsinterna ärenden och förvaltningsinterna ärenden som gäller samarbetet eller arbetsfördelningen mellan skyddspolisen och en annan polisenhet. De föreslagna bestämmelserna är i detta avseende på samma sätt tillräckligt exakta, entydiga och begränsade (för begränsning av rätten att överta beslut, se GrUU 5/2008 rd, s. 2—3). Ministeriet ska enligt 1 § 1 mom. och 10 § i det första lagförslaget, 5 kap. 63 § 1 mom. i det andra lagförslaget och 10 kap. 65 § 1 mom. i det tredje ansvara för styrningen och övervakningen av skyddspolisen, vilket även tryggar genomförandet av rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen.

Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Med de allmänna grunderna avses närmast enhetens namn, verksamhetsområde, huvudsakliga uppgifter och behörighet (RP 1/1998 rd, s. 174/II; GrUU 21/2009 rd, s. 2; GrUU 5/2008 rd, s. 2/I; GrUU 12/2004 rd, s. 2—3). I skyddspolisens och inrikesministeriets uppgifter ingår utövning av offentlig makt. I propositionen föreslås det inga ändringar i skyddspolisens namn, verksamhetsområde, uppgifter eller behörighet. Ministeriets nya uppgifter som rör ledningen och övervakningen av skyddspolisen samt dess befogenhet att överta beslut har definierats tillräckligt exakt och entydigt i lagförslaget.

På de grunder som anförts ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag**om ändring av polisförvaltningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polisförvaltningslagen (110/1992) 1 §, den finska språkdräkten i 3 §, 4 och 4 a §, den finska språkdräkten i 6 §, 8—10 och 15 d § samt den finska språkdräkten i 15 i och 16 §, sådana de lyder, 1, 4 och 6 § i lagarna 497/2009 och 503/2013, 3, 4 a och 8—10 § i lag 497/2009 samt 15 d, 15 i och 16 § i lag 873/2011, som följer:

1 §

Polisförvaltningen och polisenheterna

Inrikesministeriet ansvarar för styrningen och övervakningen av polisens verksamhetsområde och för sådana uppgifter inom polisens verksamhetsområde som enligt vad som föreskrivs särskilt ankommer på ministeriet.

Centralförvaltningsmyndighet under inrikesministeriet är Polisstyrelsen som är polisens högsta ledning i fråga om andra polisenheter än skyddspolisen. Riksomfattande enheter under Polisstyrelsen är centralkriminalpolisen och Polisyrkeshögskolan. Lokala förvaltningsmyndigheter under Polisstyrelsen är polisinställningarna.

Skyddspolisen är en riksomfattande enhet under inrikesministeriet.

Polisenheter är Polisstyrelsen och enheterna under den samt skyddspolisen.

I fråga om polisväsendet i landskapet Åland gäller vad som föreskrivs särskilt.

4 §

Polisstyrelsen

Polisstyrelsen leds av polisöverdirektören.

I enlighet med inrikesministeriets styrning ska Polisstyrelsen

1) planera, utveckla, leda och övervaka polisverksamheten och dess stödfunktioner i fråga om polisenheterna under den,

2) se till att den medborgarservice som hör samman med polisens uppgifter finns till-

gänglig i lika utsträckning och är av samma kvalitet i hela landet,

3) besluta om samarbetet mellan polisenheterna under den,

4) ansvara för resultatstyrningen av polisenheterna under den och se till att resurser riktas till enheterna,

5) sköta övriga uppgifter som enligt bestämmelser eller föreskrifter ankommer på den.

4 a §

Anmälningsskyldighet och förbehållande av beslutanderätten

Polisöverdirektören ska underrätta inrikesministern om sådana angelägenheter inom polisväsendet som är av samhällelig betydelse. Skyddspolisen ska underrätta inrikesministern om sådana angelägenheter i skyddspolisens uppgifter som är av samhällelig betydelse, och dessutom underrätta polisöverdirektören om dessa angelägenheter, om de har betydande inverkan på det övriga polisväsendet.

Polisöverdirektören ska hålla inrikesministeriet informerat om angelägenheter som gäller Polisstyrelsen. Skyddspolisens chef ska hålla inrikesministeriet informerat om angelägenheter som gäller skyddspolisen. I fråga om polisöverdirektörens och skyddspolisens chefs deltagande i handläggningen av säkerhetsfrågor vid inrikesministeriet gäller vad som föreskrivs särskilt.

En enhet som är underställd Polisstyrelsen ska underrätta Polisstyrelsen om sådana av enheten planerade förvaltningsinterna avgöranden eller förändringar i omständigheterna som på grund av sin beskaffenhet eller omfattning kan ha stor inverkan på realiseringen av de av Polisstyrelsen godkända resultatmålen och riktlinjerna för enheten.

Polisöverdirektören kan i enskilda fall överta avgörandet av ett i 3 mom. avsett förvaltningsinternt ärende som det föreskrivs att ska avgöras av någon annan tjänsteman som hör till polispersonalen.

8 §

Samarbete

För en ändamålsenlig skötsel av polisverksamheten kan Polisstyrelsen, efter att ha hört de berörda polisinskrivningarna och områdets kommuner, bestämma att polisinskrivningarna ska sköta uppgifter i samarbete.

För en ändamålsenlig skötsel av polisverksamheten kan Polisstyrelsen, efter att ha hört de berörda polisinskrivningarna, bestämma att polisinskrivningen och en annan polisinskrivning som är underställd Polisstyrelsen ska sköta uppgifter i samarbete.

I ett beslut om samarbete enligt 1 och 2 mom. ska det utses en chef för att leda de uppgifter som sköts i samarbete och bestämmas om övriga ledningsförhållanden samt vid behov meddelas närmare föreskrifter om hur samarbetet ska ordnas.

9 §

Centralkriminalpolisen

Centralkriminalpolisen ska

1) bekämpa internationell, organiserad, yrkesmässig, ekonomisk och annan allvarlig brottslighet,

2) göra undersökningar,

3) tillhandahålla sakkunnigtjänster, och

4) utveckla brottsbekämpningen och brottsutredningsmetoderna.

Polisstyrelsen ska vid behov utfärda närmare föreskrifter om centralkriminalpolisens uppgifter. Polisstyrelsen får vid behov också bestämma om undersökningsarrangemangen

i förhållandet mellan centralkriminalpolisen och andra enheter som är underställda Polisstyrelsen.

10 §

Skyddspolisen

Skyddspolisen har till uppgift att i enlighet med inrikesministeriets styrning bekämpa förhållanden och brott som kan äventyra stats- och samhällsskicket eller rikets inre eller yttre säkerhet samt att utföra undersökning av sådana brott. Skyddspolisen ska även upprätthålla och utveckla en allmän beredskap för att förebygga verksamhet som äventyrar rikets säkerhet.

Inrikesministeriet bestämmer efter att ha hört Polisstyrelsen närmare vilka kategorier av ärenden som ska undersökas av skyddspolisen och bestämmer efter att ha hört Polisstyrelsen vid behov närmare om samverkan och samarbetet mellan skyddspolisen och övriga polisinskrivningar och om undersökningsarrangemangen i förhållandet mellan dem.

Skyddspolisen ska underrätta inrikesministeriet om sådana av skyddspolisen planerade förvaltningsinterna avgöranden eller förändringar i omständigheterna som på grund av sin beskaffenhet eller omfattning kan ha stor inverkan på realiseringen av de av inrikesministeriet godkända resultatmålen och riktlinjerna för skyddspolisen.

Inrikesministeriet kan i enskilda fall överta avgörandet av ett i 3 mom. avsett förvaltningsinternt ärende som det föreskrivs att ska avgöras av någon tjänsteman som hör till skyddspolisens personal eller ett ärende som gäller samarbetet och arbetsfördelningen mellan skyddspolisen och en annan polisinskrivning.

15 d §

Inställelse i tjänst

Med tanke på särskilda situationer som kan uppstå i polisens verksamhet ska varje polisman se till att polisinskrivningen har hans eller hennes kontaktuppgifter.

En polisman ska utan dröjsmål inställa sig i tjänst när en allvarlig gärning eller händelse

som hotar allmän ordning och säkerhet nödvändigt kräver det.

En polisman är skyldig att enligt förordnande inställa sig i tjänst också under sin semester, när detta är nödvändigt för att allmän ordning och säkerhet ska kunna upprätthållas. Ett sådant förordnande kan ges av Polisstyrelsen i fråga om polismän vid Polisstyrelsen eller vid en enhet under den samt av chefen för en riksomfattande polisenhet och chefen för en polisinrättning i fråga om polismän vid den egna enheten.

En polisman som inte är tjänstledig eller har semester är skyldig att enligt förordnande tillfälligt vara i larmberedskap och inställa

sig i tjänst när detta behövs av särskilda skäl i anslutning till polisens verksamhet. Ett sådant förordnande kan ges av Polisstyrelsen i fråga om polismän vid Polisstyrelsen eller vid en enhet under den samt av chefen för en riksomfattande polisenhet och chefen för en polisinrättning i fråga om polismän vid den egna enheten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 5 kap. 63 § i polislagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polislagen (872/2011) 5 kap. 63 § 1 mom. som följer:

5 kap.	hämtande av information, samt dessutom av inrikesministeriet när det är fråga om skyddspolisen och av Polisstyrelsen när det är fråga om en enhet som är underställd Polisstyrelsen.
Hemliga metoder för inhämtande av information	
63 §	_____

Tillsyn över hemligt inhämtande av information

Inhämtande av information enligt detta kapitel ska övervakas av cheferna för de enheter som använder hemliga metoder för in-

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 10 kap. 65 § i tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 65 § 1 mom. som följer:

10 kap.	heter som använder sådana tvångsmedel, samt dessutom av inrikesministeriet när det är fråga om skyddspolisen och av Polisstyrel- sen när det är fråga om en enhet som är un- derställd Polisstyrelsen.
Hemliga tvångsmedel	
65 §	

*Tillsyn över användningen av hemliga
tvångsmedel*

Användningen av hemliga tvångsmedel vid polisen ska övervakas av cheferna för de en-
_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 30 december 2014

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

ANTTI RINNE

Inrikesminister *Päivi Räsänen*

1.

Lag**om ändring av polisförvaltningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polisförvaltningslagen (110/1992) 1 §, den finska språkdräkten i 3 §, 4 och 4 a §, den finska språkdräkten i 6 §, 8—10 och 15 d § samt den finska språkdräkten i 15 i och 16 §, sådana de lyder, 1, 4 och 6 § i lagarna 497/2009 och 503/2013, 3, 4 a och 8—10 § i lag 497/2009 samt 15 d, 15 i och 16 § i lag 873/2011, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

*Polisförvaltningen och polisenheterna**Polisförvaltningen och polisenheterna*

Inrikesministeriet ansvarar för styrningen och övervakningen av polisens verksamhetsområde och för sådana uppgifter inom polisens verksamhetsområde som det föreskrivs särskilt att ankommer på ministeriet. Centralförvaltningsmyndighet under ministeriet är Polisstyrelsen som polisens högsta ledning.

Riksomfattande enheter under Polisstyrelsen är centralkriminalpolisen, skyddspolisen och Polisyrkeshögskolan. Polisnrättningen är lokal förvaltningsmyndighet under Polisstyrelsen. Polisenheter är Polisstyrelsen och enheterna under den.

I fråga om polisväsendet i landskapet Åland bestäms särskilt.

Inrikesministeriet ansvarar för styrningen och övervakningen av polisens verksamhetsområde och för sådana uppgifter inom polisens verksamhetsområde som *enligt vad* som föreskrivs särskilt ankommer på ministeriet.

Centralförvaltningsmyndighet under inrikesministeriet är Polisstyrelsen som är polisens högsta ledning *i fråga om andra polisenheter än skyddspolisen*. Riksomfattande enheter under Polisstyrelsen är centralkriminalpolisen och Polisyrkeshögskolan. Lokala förvaltningsmyndigheter under Polisstyrelsen är polisnrättningarna.

Skyddspolisen är en riksomfattande enhet under inrikesministeriet.

Polisenheter är Polisstyrelsen och enheterna under den *samt skyddspolisen*.

I fråga om polisväsendet i landskapet Åland gäller vad som föreskrivs särskilt.

4 §

4 §

*Polisstyrelsen**Polisstyrelsen*

Polisstyrelsen leds av polisöverdirektören. I enlighet med inrikesministeriets styrning

Polisstyrelsen leds av polisöverdirektören. I enlighet med inrikesministeriets styrning

Gällande lydelse

ska Polisstyrelsen

1) planera, utveckla, leda och övervaka polisverksamheten och dess stödfunktioner,

2) se till att den medborgarservice som hör samman med polisens uppgifter finns tillgänglig i lika utsträckning och är av samma kvalitet i hela landet,

3) besluta om samarbetet mellan polis enheterna,

4) ansvara för resultatstyrningen av polis enheterna och se till att resurser riktas till dem,

5) sköta övriga uppgifter som enligt bestämmelser eller föreskrifter ankommer på den.

4 a §

Anmälningsskyldighet och förbehållande av beslutanderätten

Polisöverdirektören ska underrätta inrikesministern om sådana angelägenheter inom polisväsendet som är av samhällelig betydelse. Skyddspolisen ska underrätta inrikesministern och polisöverdirektören om sådana angelägenheter i skyddspolisens uppgifter som är av samhällelig betydelse.

Polisöverdirektören ska hålla inrikesministeriet informerat om angelägenheter som gäller Polisstyrelsen. I fråga om polisöverdirektörens deltagande i handläggningen av säkerhetsfrågor vid inrikesministeriet föreskrivs särskilt.

En enhet som är underställd Polisstyrelsen ska underrätta Polisstyrelsen om sådana av enheten planerade förvaltningsinterna avgöranden eller förändringar i omständigheterna som på grund av sin beskaffenhet eller omfattning kan ha stor inverkan på realiseringen av de av Polisstyrelsen godkända resultatmålen och riktlinjerna för enheten.

Polisöverdirektören kan i enskilda fall överta avgörandet av ett i 3 mom. avsett förvalt-

Föreslagen lydelse

ska Polisstyrelsen

1) planera, utveckla, leda och övervaka polisverksamheten och dess stödfunktioner *i fråga om polis enheterna under den,*

2) se till att den medborgarservice som hör samman med polisens uppgifter finns tillgänglig i lika utsträckning och är av samma kvalitet i hela landet,

3) besluta om samarbetet mellan polis enheterna *under den,*

4) ansvara för resultatstyrningen av polis enheterna under den och se till att resurser riktas till enheterna,

5) sköta övriga uppgifter som enligt bestämmelser eller föreskrifter ankommer på den.

4 a §

Anmälningsskyldighet och förbehållande av beslutanderätten

Polisöverdirektören ska underrätta inrikesministern om sådana angelägenheter inom polisväsendet som är av samhällelig betydelse. Skyddspolisen ska underrätta inrikesministern om sådana angelägenheter i skyddspolisens uppgifter som är av samhällelig betydelse, *och dessutom underrätta polisöverdirektören om dessa angelägenheter, om de har betydande inverkan på det övriga polisväsendet.*

Polisöverdirektören ska hålla inrikesministeriet informerat om angelägenheter som gäller Polisstyrelsen. *Skyddspolisens chef ska hålla inrikesministeriet informerat om angelägenheter som gäller skyddspolisen.* I fråga om polisöverdirektörens *och skyddspolisens chefs* deltagande i handläggningen av säkerhetsfrågor vid inrikesministeriet gäller vad som föreskrivs särskilt.

En enhet som är underställd Polisstyrelsen ska underrätta Polisstyrelsen om sådana av enheten planerade förvaltningsinterna avgöranden eller förändringar i omständigheterna som på grund av sin beskaffenhet eller omfattning kan ha stor inverkan på realiseringen av de av Polisstyrelsen godkända resultatmålen och riktlinjerna för enheten.

Polisöverdirektören kan i enskilda fall

ningsinternt ärende som det föreskrivs att ska avgöras av någon annan tjänsteman som hör till polispersonalen.

överta avgörandet av ett i 3 mom. avsett förvaltningsinternt ärende som det föreskrivs att ska avgöras av någon annan tjänsteman som hör till polispersonalen.

8 §

Samarbete

För en ändamålsenlig skötsel av polisverksamheten kan Polisstyrelsen, efter att ha hört de berörda polisinsrättningarna och områdets kommuner, bestämma att polisinsrättningarna ska sköta uppgifter i samarbete.

För en ändamålsenlig skötsel av polisverksamheten kan Polisstyrelsen, efter att ha hört de berörda polisenheterna, bestämma att polisinsrättningen och en annan polisenhet ska sköta uppgifter i samarbete.

I ett beslut om samarbete enligt 1 och 2 mom. ska det utses en chef för att leda de uppgifter som sköts i samarbete och bestämmas om övriga ledningsförhållanden samt vid behov meddelas närmare föreskrifter om hur samarbetet ska ordnas.

9 §

Centralkriminalpolisen

Centralkriminalpolisen ska

- 1) bekämpa internationell, organiserad, yrkesmässig, ekonomisk och annan allvarlig brottslighet,
- 2) göra undersökningar,
- 3) tillhandahålla sakkunnigtjänster, och
- 4) utveckla brottsbekämpningen och brottsutredningsmetoderna.

Polisstyrelsen ska vid behov utfärda närmare föreskrifter om centralkriminalpolisens uppgifter. Polisstyrelsen får vid behov också bestämma om undersökningsarrangemangen i förhållandet mellan centralkriminalpolisen och polisens övriga enheter.

8 §

Samarbete

För en ändamålsenlig skötsel av polisverksamheten kan Polisstyrelsen, efter att ha hört de berörda polisinsrättningarna och områdets kommuner, bestämma att polisinsrättningarna ska sköta uppgifter i samarbete.

För en ändamålsenlig skötsel av polisverksamheten kan Polisstyrelsen, efter att ha hört de berörda polisenheterna, bestämma att polisinsrättningen och en annan polisenhet *som är underställd Polisstyrelsen* ska sköta uppgifter i samarbete.

I ett beslut om samarbete enligt 1 och 2 mom. ska det utses en chef för att leda de uppgifter som sköts i samarbete och bestämmas om övriga ledningsförhållanden samt vid behov meddelas närmare föreskrifter om hur samarbetet ska ordnas.

9 §

Centralkriminalpolisen

Centralkriminalpolisen ska

- 1) bekämpa internationell, organiserad, yrkesmässig, ekonomisk och annan allvarlig brottslighet,
- 2) göra undersökningar,
- 3) tillhandahålla sakkunnigtjänster, och
- 4) utveckla brottsbekämpningen och brottsutredningsmetoderna.

Polisstyrelsen ska vid behov utfärda närmare föreskrifter om centralkriminalpolisens uppgifter. Polisstyrelsen får vid behov också bestämma om undersökningsarrangemangen i förhållandet mellan centralkriminalpolisen och *andra enheter som är underställda Polisstyrelsen*.

10 §

Skyddspolisen

Skyddspolisen har till uppgift att bekämpa förehanden och brott som kan äventyra stats- och samhällsskicket eller rikets inre eller yttre säkerhet samt att utföra undersökning av sådana brott. Skyddspolisen ska även upprätthålla och utveckla en allmän beredskap för att förebygga verksamhet som äventyrar rikets säkerhet.

Polisstyrelsen bestämmer närmare vilka kategorier av ärenden som ska undersökas av skyddspolisen.

10 §

Skyddspolisen

Skyddspolisen har till uppgift att *i enlighet med inrikesministeriets styrning* bekämpa förehanden och brott som kan äventyra stats- och samhällsskicket eller rikets inre eller yttre säkerhet samt att utföra undersökning av sådana brott. Skyddspolisen ska även upprätthålla och utveckla en allmän beredskap för att förebygga verksamhet som äventyrar rikets säkerhet.

Inrikesministeriet bestämmer efter att ha hört Polisstyrelsen närmare vilka kategorier av ärenden som ska undersökas av skyddspolisen och bestämmer efter att ha hört Polisstyrelsen vid behov närmare om samverkan och samarbetet mellan skyddspolisen och övriga polisenheter och om undersökningsarrangemangen i förhållandet mellan dem.

Skyddspolisen ska underrätta inrikesministeriet om sådana av skyddspolisen planerade förvaltningsinterna avgöranden eller förändringar i omständigheterna som på grund av sin beskaffenhet eller omfattning kan ha stor inverkan på realiseringen av de av inrikesministeriet godkända resultatmålen och riktlinjerna för skyddspolisen.

Inrikesministeriet kan i enskilda fall överta avgörandet av ett i 3 mom. avsett förvaltningsinternt ärende som det föreskrivs att ska avgöras av någon tjänsteman som hör till skyddspolisens personal eller ett ärende som gäller samarbetet och arbetsfördelningen mellan skyddspolisen och en annan polisenhet.

15 d §

Inställelse i tjänst

Med tanke på särskilda situationer som kan uppstå i polisens verksamhet ska varje polisman se till att polisenheten har hans eller hennes kontaktuppgifter.

En polisman ska utan dröjsmål inställa sig i tjänst när en allvarlig gärning eller händelse som hotar allmän ordning och säkerhet nöd-

15 d §

Inställelse i tjänst

Med tanke på särskilda situationer som kan uppstå i polisens verksamhet ska varje polisman se till att polisenheten har hans eller hennes kontaktuppgifter.

En polisman ska utan dröjsmål inställa sig i tjänst när en allvarlig gärning eller händelse som hotar allmän ordning och säkerhet nöd-

vändigt kräver det.

En polisman är skyldig att på förordnande inställa sig i tjänst också under sin semester, när detta är nödvändigt för att allmän ordning och säkerhet ska kunna upprätthållas. Ett sådant förordnande kan ges av Polisstyrelsen i fråga om alla polismän samt av chefen för polisens riksomfattande enhet och chefen för polisinsrättningen i fråga om polismännen i sin egen enhet.

En polisman som inte är tjänstledig eller har semester är skyldig att på förordnande tillfälligt vara i larmberedskap och inställa sig i tjänst när detta behövs av särskilda skäl i anslutning till polisens verksamhet. Ett sådant förordnande kan ges av Polisstyrelsen i fråga om alla polismän samt av chefen för polisens riksomfattande enhet och chefen för polisinsrättningen i fråga om polismännen i sin egen enhet.

vändigt kräver det.

En polisman är skyldig att enligt förordnande inställa sig i tjänst också under sin semester, när detta är nödvändigt för att allmän ordning och säkerhet ska kunna upprätthållas. Ett sådant förordnande kan ges av Polisstyrelsen i fråga om *polismän vid Polisstyrelsen eller vid en enhet under den* samt av chefen för en riksomfattande polisenhet och chefen för en polisinsrättning i fråga om polismän vid den egna enheten.

En polisman som inte är tjänstledig eller har semester är skyldig att enligt förordnande tillfälligt vara i larmberedskap och inställa sig i tjänst när detta behövs av särskilda skäl i anslutning till polisens verksamhet. Ett sådant förordnande kan ges av Polisstyrelsen i fråga om *polismän vid Polisstyrelsen eller vid en enhet under den* samt av chefen för en riksomfattande polisenhet och chefen för en polisinsrättning i fråga om polismän vid den egna enheten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 5 kap. 63 § i polislagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polislagen (872/2011) 5 kap. 63 § 1 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 kap.

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information**Hemliga metoder för inhämtande av information**

63 §

63 §

*Tillsyn över hemligt inhämtande av information**Tillsyn över hemligt inhämtande av information*

Polisstyrelsen och cheferna för de enheter som använder hemliga metoder för inhämtande av information ska övervaka inhämtande av information enligt detta kapitel.

Inhämtande av information enligt detta kapitel ska övervakas av cheferna för de enheter som använder hemliga metoder för inhämtande av information, samt dessutom av inrikesministeriet när det är fråga om skyddspolisen och av Polisstyrelsen när det är fråga om en enhet som är underställd Polisstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 10 kap. 65 § i tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 65 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

10 kap.

Hemliga tvångsmedel**Hemliga tvångsmedel**

65 §

65 §

*Tillsyn över användningen av hemliga
tvångsmedel*

*Tillsyn över användningen av hemliga
tvångsmedel*

Polisstyrelsen och cheferna för de enheter som använder hemliga tvångsmedel ska för polisens vidkommande övervaka användningen av hemliga tvångsmedel.

Användningen av hemliga tvångsmedel vid polisen ska övervakas av cheferna för de enheter som använder sådana tvångsmedel, samt dessutom av inrikesministeriet när det är fråga om skyddspolisen och av Polisstyrelsen när det är fråga om en enhet som är underställd Polisstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 20 .
